

Затверджую:

Посада	ПІБ	Підпис	Дата
Генеральний директор	Костянтин Дубенко		« 25 » 07 2023 р.

Погоджено:

Посада	ПІБ	Підпис	Дата
Представник керівництва, керівник групи НАССР	Григорій Нікітченко		« 25 » 07 2023 р.
Начальник автотранспортного цеху	Петро Тягунов		« 25 » 07 2023 р.
Начальник інкубатора	Валерія Залуцька		« 25 » 07 2023 р.
Начальник комплексу забою та переробки м'яса птиці	Андрій Лазаренко		« 25 » 07 2023 р.
Провідний технолог	Алла Носкова		« 25 » 07 2023 р.

ПОЛІТИКА ЩОДО ГУМАННОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПТИЦІ**Розроблено:**

Посада	ПІБ	Підпис	Дата
Директор з виробництва	Микола Яковенко		« 25 » 07 2023 р.
Головний лікар ветеринарної медицини	Микола Ковальов		« 25 » 07 2023 р.

м. Нікополь, 2023 р.

 ЗНАТНА КУРКА	Політика щодо гуманного ставлення до птиці	Редакція 2 Лист 2 / 10 Зміни №
	Політика	
ТОВ «Птахокомплекс «Дніпровський»		

1. Вступ

Ця Політика встановлює правила щодо гуманного ставлення до птиці під час посадки, вирощування, відлову та транспортування до комплексу забою, під час розвантаження, навішування та оглушення птиці.

2. Нормативні посилання

- Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження» від 08.08.2021 № 3447-IV
- Європейського законодавства щодо гуманного поводження з тваринами

3. Відповідальність

3.1 Начальник інкубатору- відповідальний за гуманне ставлення до добового молодняку під час сортування, вакцинації та завантаження молодняку в ящики для подальшого транспортування.

3.2. Керуючий птахофермою — відповідальний за гуманне ставлення до птиці під час посадки та вирощування.

3.3. Керівник напрямку по відлову та завантаженню птиці — відповідальний за гуманне ставлення до птиці під час відлову та завантаження птиці.

3.4. Начальник автотранспортного цеху — відповідальний за гуманне поводження до птиці під час транспортування птиці та дотримання часу транспортування.

3.5. Майстер дільниці приймання та забою птиці — відповідальний за гуманне ставлення до птиці під час розвантаження, навішування, оглушення та забою птиці.

4. Терміни та визначення

4.1. Жорстоке умертвіння тварин — умертвіння тварин без застосування знеболюючих засобів, що запобігають відчуттю тваринами болю і страху.

4.2. Жорстоке поводження з тваринами — знущання над тваринами, що спричинило їх мучення, завдало їм фізичного болю, страждань, у тому числі спричинило тілесні ушкодження, каліцтво чи загибель, а також інші порушення правил утримання, поводження та транспортування тварин;

4.3. Гуманне ставлення до тварин — дії, що відповідають вимогам захисту тварин від жорстокого поводження і передбачають доброзичливе ставлення до тварин, сприяння їх блага, покращення якості їх життя тощо.

 ТОВ «Птахокомплекс «Дніпровський»	Політика щодо гуманного ставлення до птиці	Редакція 2 Лист 3 / 10 Зміни №
	ПОЛІТИКА	

5. Опис

5.1 Загальні положення:

Персонал що задіяний в процесах посадки, вирощування, відлову, транспортування до комплексу забою, розвантаження, навішування та оглушення проходить навчання (не рідше 1 разу на рік) щодо гуманного ставлення до птиці згідно цієї Політики з оформленням протоколу навчання:

№	Кого вчать?	Хто вчить?
1	Персонал бригад куроловів Водії автомобілів, що перевозять птицю	Керівник напряму по відлову та завантаженню птиці
2	Персонал птахоферм	Головний/провідний лікар ветеринарної медицини
3	Персонал комплексу забою (брудна зона)	Заступник начальника комплексу з виробництва
4	Персонал інкубатору	Головний/провідний лікар ветеринарної медицини

5.2 Гуманне ставлення до птиці під час вибірки та сортування добового молодняку курчат-бройлерів в інкубаторі:

- До добового молодняку курчат-бройлерів треба поводитись належним чином і зі співчуттям під час вибірки та сортування. В приміщенні, в якому проводиться вибірка та сортування, підтримується регульований мікроклімат для запобігання перегріву та переохолодженню курчат.
- Оцінку стану добового молодняку курчат-бройлерів проводить технолог інкубатору.
- Ящики, в які відбирається добовий молодняк курчат-бройлерів, повинні бути чистими, сухими та продезінфікованими, та повинні бути розраховані на площу не менше 19 см² на 1 голову, тобто для ящиків ТОВ «Птахокомплекс «Дніпровський» 40 см (ш) x 60 см (д) x 26 см (в).
- Вибірку курчат з вивідних корзин в ящики для транспортування проводять повільно. Забороняється кидати ящики, через те, що це призводить до травмувань та стресу у курчат, та в подальшому може призводити до їх загибелі.

5.3 Гуманне ставлення до птиці під час вакцинації добового молодняку курчат-бройлерів в інкубаторі:

 ЗНАТНА КУРКА	Політика щодо гуманного ставлення до птиці	Редакція 2 Лист 4 / 10 Зміни №
	Політика	
ТОВ «Птахокомплекс «Дніпровський»		

1. В інкубаторії використовуються наступні методи гуманного ставлення до добового молодняка курчат-бройлерів під час вакцинації:
2. Вакцинація методом підшкірної ін'єкції та спрею.

Вакцинацію методом підшкірної ін'єкції та спрею проводить спеціально навчений персонал. Під час вакцинації персонал дотримується інструкції з техніки вакцинації, що призводить до мінімізації стресу та травматизму курчат.

5.4 Гуманне ставлення до птиці під час завантаження ящиків з курчатами в спеціалізований транспорт та подальшого транспортування:

1. Курчата не повинні знаходитись в інкубаторі більше 12 годин.
2. Після вакцинації курчата знаходяться в кімнаті відправки, температура в якому становить 22-28°C і з відносною вологістю 55-70%.
3. При завантаженні ящиків з курчатами в транспорт треба залишати достатньо місця для циркуляції повітря і переконавшись в відсутності переміщення по підлозі під час транспортування до пташників.
4. Курчата, що не підлягають перевезенню, проходять умертвіння гуманним способом (шляхом повороту шиї) компетентним працівником для зменшення страждань курчат.
5. При завантаженні курчат слід уникати факторів, які призводять до стресу птахів:
 - Голосно говорити
 - Чхати або кашляти
 - Різкі рухи
 - Кидання ящиків

5.5 Гуманне ставлення до добового молодняка курчат-бройлерів під час транспортування до пташників:

1. **Вимоги транспортування.** Температура всередині фургону повинна складати від 24 до 28°C, з достатнім повітрообміном. Швидкість транспорту по асфальтованому покриттю не повинна перевищувати 60 км/год., по ґрунтовій дорозі - не більше 30 км/год. Не допускати різких підвищень швидкості та поштовхів. Час перебування в дорозі з моменту виїзду автотранспорту з інкубатору не повинен перевищувати 2 години.
2. Документування часу виїзду транспорту в пташники, температури, вологості та CO₂ зазначається начальником інкубатору в «Формулярах транспортування добового молодняка курчат-бройлерів».
3. Контроль за своєчасністю виїзду автомобіля, завантаженого добовим молодняком курчат-бройлерів покладається на начальника інкубатору.

 ЗНАТНА КУРКА ТОВ «Птахокомплекс «Дніпровський»	Політика щодо гуманного ставлення до птиці	Редакція 2 Лист 5 / 10 Зміни №
	ПОЛІТИКА	

4. Відповідальність за своєчасність доставки курчат від інкубатору до підрозділів вирощування покладається на водія автомобіля. Водій несе повну матеріальну відповідальність за збереження курчат в дорозі. При виявленні понад нормованого падежу в дорозі з вини водія, вартість понесених втрат підприємства компенсується за рахунок водіїв автотранспорту (при доставці власним транспортом) або виставляються рахунки на компенсацію збитків фірмам-перевізникам. Водій в дорозі рухається у відповідності до графіку, а у разі допущення затримок в дорозі - надає письмові пояснення по кожному такому факту.
5. Перед в'їздом на територію підрозділу вирощування птиці проводиться обробка коліс дезінфікуючим засобом. Після передачі товаро-супровідних документів на курчат керівнику підрозділу, водій під'їжджає до пташника для вивантаження курчат. Після кожного рейсу автомобіль проходить мийку та дезінфекцію.

5.6. Гуманне ставлення до птиці під час посадки птиці у корпус пташника:

1. До птиці треба поводитись належним чином і зі співчуттям під час посадки.
Оцінку стану добової птиці та стан ящиків, в яких приїхала птиця, проводить Керуючий та лікар ветеринарної медицини птахоферми.
2. Вивантаження з машини ящиків проводять повільно. Забороняється кидати ящики з птицею, бо це призводить до травмувань та стресу у птиці та в подальшому може призводити до загибелі.
3. Перевертання ящика у пташнику треба робити повільно та чекаючи поки птиця самовільно розійдеться у просторі пташника, не використовувати інші способи.
4. Температура та мікроклімат у пташнику до посадки повинен бути у відповідності до процедури «Регламент технологічного процесу вирощування курчат-бройлерів».
5. По пташнику необхідно ходити повільно для зменшення стресу у птиці.

5.7. Гуманне ставлення до птиці під час вирощування:

На птахофермах ТОВ «Птахокомплекс «Дніпровський» використовуються наступні методи гуманного ставлення до птиці під час її вирощування:

1. Напольне вирощування птиці є загально признаним у світі гуманним ставленням до птиці під час її вирощування у корпусах пташника.
2. Вільний доступ птиці до корму та поїлок шляхом розміщення їх в достатній кількості з розрахунку на кількість птиці (щільності посадки) у корпусі пташника:

 ТОВ «Птахокомплекс «Дніпровський»	Політика щодо гуманного ставлення до птиці	Редакція 2 Лист 6 / 10 Зміни №
	ПОЛІТИКА	

Норма: голів/м ²	Навантаження на 1 ніпель голів при посадці	Навантаження на 1 ніпель голів після розрідження	Кількість кормушок на 1 голову
23,6 гол/м ² (+- 3%)	14 гол.	10 гол.	60-70 гол.

3. Щільність посадки птиці повинна бути **23,6** гол/м² (22гол/м²- в літній час) таким чином, щоб птиця мала достатньо простору, аби мати можливість без ускладнень:
- Мати свободу переміщення
 - Нормально стояти
 - Повертатись навколо
 - Розпростовувати крила
4. Підтримання необхідного мікроклімату у корпусі пташника у відповідності до рекомендації виробників м'ясних кросів, що забезпечує найбільш комфортний режим птиці.

Керівництво підприємства гарантує, що кожна споруда господарства обладнана вентиляці-єю, та, за необхідності, системами опалення та охолодження, спроектованими, встановленими та функціонуючими таким чином, що:

- Концентрація амонію (NH₃) не перевищує 200 чмч, а концентрація вуглекислоти (CO₂) не перевищує 3000 чмч, при вимірюванні, проведеному на рівні голів птахів; проводиться щотижнева фіксація у технологічному журналі з вирощування птиці.
5. Забезпечується захист птахів від теплового стресу в умовах літньої спеки шляхом підтримання мікроклімату (підвищення інтенсивності вентиляційного охолодження за допомогою системи охолодження) та зменшення щільності посадки (при необхідності). На зимовий час проходить утеплення бокових отворів за допомогою пінопласту та задування щілин у воротах монтажною піною.
6. Дотримання світлової програми у відповідності до затвердженого документу «Світлова програма для кросу РОСС-308, СОВВ 500». Мінімум 1 година темряви на протязі 24 годин забезпечує гуманне ставлення до птиці, що враховано в світловій програмі. 10 люкс - це мінімальна інтенсивність світла для курчат-бройлерів. Також забезпечується однорідність освітлення по пташнику. Контроль за світловою програмою проводить керуючий птахофермою та ветлікар.
7. Підстилка в пташниках повинна бути:
- Суха
 - Розсипчаста
 - Глибока (мінімум 5см) для поглинання екскрементів
 - Дозволяти птахам копатись у пилу

 ЗНАТНА КУРКА ТОВ «Птахокомплекс «Дніпровський»	Політика щодо гуманного ставлення до птиці	Редакція 2 Лист 7 / 10 Зміни №
	ПОЛІТИКА	

- За необхідності – досипати щоденно свіжою підстилкою

8. По пташнику необхідно проходити повільно, щоб зменшити стрес у птиці. Сторонні особи не допускаються в пташник без дозволу.
9. Щонайменше 1 раз на день проводиться вибраковка птиці у пташнику.
10. У разі виявлення пораненої птиці проводиться гуманний забій шляхом розриву шиї в наслідок її розтягнення, при цьому проходить перелом хребців, розрив спинного мозку і пошкодження кровоносних судин, з ціллю перешкодити подальшому страждання, що виконується навченим персоналом (лікарем ветеринарної медицини) терміново. Після проведеної процедури у птиці не повинно бути ознак дихання або будь-якої реакції на зовнішні подразники, наприклад, на дотик до очей.

5.8. Гуманне ставлення до птиці під час відлову птиці на забій:

1. Вся птиця не була позбавлена корму більш, ніж на дванадцять годин (12 год), та води більш, ніж на одну годину, перед завантаженням для забою.
2. Рівень освітлення (не більше 5 люксів) врегульовано під час відлову з метою зменшення фактору стресу у птиці.
3. Завіси для відлову закріплені на головному вході пташника під час відлову.
4. Птиця, що не підлягає перевезенню, проходить умертвіння гуманним способом (шляхом повороту шиї) компетентним працівником для зменшення страждань птиці.
5. Птиця піднімається та переноситься за нижні кінцівки, щоб запобігти травмуванню .
6. Затверджений наступний стандарт завантаження птиці: в кожному автомобілі по доставці птиці є 192 ящики, в кожний ящик завантажуються по 12-15 голів птиці (в залежності від ваги птиці). Кількість голів, які завантажують в ящики, залежить від погодних умов, віку птиці, ваги. Визначає бригадир відлову кожен раз при завантаженні.
7. Перед відловом птиці пташник перегороджується операторами ферми переносними перегородками, таким чином, щоб попередити травмування та задуху птиці. Відгороджувати необхідно таку частину приміщення, яка приблизно відповідає тій кількості птиці, яка буде вантажитися в автомобіль. При завантаженні птиці слід уникати факторів, які призводять до стресу птахів і яких необхідно уникати:
 - Голосно говорити
 - Чхати або кашляти
 - Різкі рухи
 - Кидання ящиків

 <p>ЗНАТНА КУРКА</p> <p>ТОВ «Птахокомплекс «Дніпровський»</p>	<p>Політика щодо гуманного ставлення до птиці</p>	<p>Редакція 2 Лист 8 / 10 Зміни №</p>
	<p>ПОЛІТИКА</p>	

- Включення світла
- В зимовий період не допускати широкого відкриття прорізів дверей, через те, що різка зміна температури в приміщенні призводить до інтенсивного виділення з підстилки аміаку та аміачного пару, який густою хмарою відтискає курей, що призводить до їх загибелі

5.9. Гуманне ставлення до птиці під час транспортування на забій:

1. Птиця транспортується від птахоферми до комплексу забою у строгій відповідності до затвердженого графіку завантаження та доставки птиці на забій.

Час перебування птиці в ящиках на фермі регламентується вищезазначеним графіком, але максимальний термін не має перевищувати 1 годину (мінімальний час транспортування - це запорука зменшення стресу птиці та гуманного ставлення). Час транспортування птиці чітко зазначений в графіку завантаження та доставки птиці на забій і в залежності від відстані від птахоферми до складає від 15 хвилин (п/ф «Центральна») до 60 хвилин (п/ф «Першотравневе»).

2. Документування часу виїзду транспорту зазначається лікарем ветеринарної медицини птахоферми в «Маршрутних листах доставки живої птиці».

3. Контроль за своєчасністю виїзду автомобіля завантаженого птицею покладається на керуючого птахофермою, де відбувається відлов птиці. Також керуючий птахофермою з врахуванням погодних умов в день завантаження надає вказівки водіям щодо умов транспортування птиці:

- З повністю відкритим тентом
- Частково закритим тентом
- Повністю закритим тентом

4. Відповідальність за своєчасність доставки птиці від птахоферми до комплексу забою покладається на водія автомобіля. Водій несе повну матеріальну відповідальність за збереження птиці в дорозі. При виявленні понад нормованого падежу в дорозі з вини водія - вартість понесених втрат підприємства компенсується за рахунок водіїв автотранспорту (при доставці власним транспортом) або виставляються рахунки на компенсацію збитків фірмам-перевізникам. Водій в дорозі рухається у відповідності до графіку, а у разі допущення затримок в дорозі - надає письмові пояснення по кожному такому факту.

5. Перед в'їздом на територію підприємства проводяться обробка коліс дезінфікуючим засобом за рахунок проїзду через дезінфікуючий бар'єр. Після передачі товаро-супровідних документів на птицю майстру дільниці приймання, водій заїжджає в зону вивантаження. Крім того, водій автотранспорту має провести миття автомобіля після вивантаження птиці та завантажити в

 ЗНАТНА КУРКА	Політика щодо гуманного ставлення до птиці	Редакція 2 Лист 9 / 10 Зміни №
	ТОВ «Птахокомплекс «Дніпровський»	

машину вимиті чисті контейнери та ящики для транспортування птиці. Після чого автомобіль виїжджає з зони вивантаження і вирушає в другий рейс.

6. Автомобіль перебуває на стоянці до моменту виїзду на завантаження згідно затвердженого графіку на наступний день. Заборонено виїжджати з території підприємства раніше, ніж зазначено у графіку. У разі необхідності виїзду на ремонт або технічного обслуговування - водій зобов'язаний вивантажити чисті ящики на рампі підприємства. Категорично заборонений виїзд з території підприємства автомобіля з ящиками для подальшого ремонту або на технічне обслуговування. Після повернення з ремонту автомобіль в обов'язковому порядку має пройти миття та дезінфекцію та загрузити чисті ящики.

5.10. Гуманне ставлення до птиці під час розвантаження птиці:

1. Відсутність простою транспорту з птицею в очікуванні вивантаження за рахунок спланованого графіку.
2. Спеціалізована техніка розвантажує машину та переміщує контейнер з ящиками та птицею до транспортера. Ці дії повинні виконуватись повільно без різких рухів, без кидання, для запобігання стресу та травмуванню птиці.
3. Працівники виставляють ящики на роликовий транспортер, які рухаються до місця навішування. Ящики повинні виставлятися обережно, без кидання для запобігання стресу та травмуванню птиці.

5.11. Гуманне ставлення до птиці під час навішування птиці на конвеєр:

1. Птиця навішується на підвіски конвеєра (безпосередньо з ящика) вручну, спинкою до робітника. Птицю беруть за ноги нижче заплюсневих суглобів (за жовту частину ноги), таким чином, щоб при навішуванні в підвіски ноги знаходилися між вказівним і середнім пальцями рук робітника. При навішуванні не здавлювати ноги птиці (гомілка).
2. В зоні навішування застосовано спеціальне синє освітлення для заспокоювання птиці (зниження стресових явищ).

5.12. Гуманне ставлення до птиці під час оглушення:

1. Підвішені кури рухаються підвісним ланцюговим конвеєром до дільниці забою, оглушуються електричним струмом, силою до 100-200 мА на одну птицю та частотою 200-1500 Гц у водяному електричному оглушувачі, температура води не нижче +15 °С. Для приведення птиці в нерухомий стан і забезпечення правильного виконання операції забою

ЗНАТНА КУРКА ТОВ «Птахокомплекс «Дніпровський»	Політика щодо гуманного ставлення до птиці	Редакція 2 Лист 10 / 10 Зміни №
	ПОЛІТИКА	

застосовується змінний електричний струм. Напруга і частота регулюється в залежності від стану птиці, починаючи з мінімального. Параметри виставляються слюсарем КВПтаА і контролюються майстром, технологом.

2. Висоту оглушувача контролює і коригує оператор, залежно від середньої ваги птиці. Тривалість оглушення залежить від швидкості руху лінії (12-15 сек.). Вплив струму на організм птиці залежить від її стану, віку та інших факторів, тому ефективність обраного режиму оглушення регулярно перевіряється майстром/технологом (параметри оглушення коригує технолог). Оглушення повинне проходити таким чином, щоб відходження від оглушення жива птиця проходила за 40-90 сек.